

Серед ключових змін, передбачених реформою децентралізації, є впровадження повсюдності місцевого самоврядування. Цей принцип закладено у Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, і він міститься у змінах до Конституції України, запропонованих керівництвом держави. Його реалізація відповідає положенням Європейської хартії місцевого самоврядування.

Повсюдність місцевого самоврядування передбачає, що територія України буде поділена на громади, які отримають в управління території за межами населених пунктів, що створить нові ресурси та стимули для розвитку. Таким чином реалізується принцип субсидіарності, коли на нижчий рівень влади передаються усі повноваження, якщо вони там будуть ефективно здійснюватися. 31 січня 2018 р. Кабінет Міністрів України постановою «Питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад» передав ділянки сільськогосподарського призначення державної форми власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад.

Так, у Харківській області вже 17 об'єднаних територіальних громад отримали у комунальну власність землі сільськогосподарського призначення.

Кому довелося вирішувати земельні питання, добре відомо, наскільки все невизначено і заплутано у цій сфері. Тому першочергове завдання для кожної громади, територія якої «приростає» за рахунок земель поза населеними пунктами, - навести лад і нарешті зрозуміти, що саме вона отримала. Функції, що раніше виконував Держгеокадастр на цих територіях, переходять до відання громад.

Багато було сказано про можливості, що відкриваються перед громадами завдяки

реформі, а також про необхідність вчитися використовувати ці можливості, застосовувати новітні інформаційні технології для розвитку територій та покращення рівня життя населення.

Саме розвиток спроможності об'єднаних територіальних громад в управлінні земельними ресурсами та залученні інвестицій було взято за мету при впровадженні Програми місцевого системного розвитку в рамках проекту USAID «Підтримка аграрного і сільського розвитку», реалізація якої відбувалася минулого року. Виконання Програми взяли на себе Фонд Східна Європа у партнерстві з ТОВ «БломІнфо-Юкрейн», громадською організацією «ДЕСПРО» та Київським економічним інститутом.

Відбір за Програмою місцевого системного розвитку пройшли 79 партнерських об'єднаних територіальних громад з 6 областей України, у тому числі 12 - з Харківщини (Зачепилівська, Золочівська, Коломацька, Малинівська, Малоданилівська, Мереш'янська, Наталинська, Нововодолазька, Оскільська, Роганська, Старосалтівська та Чкалівська). За Програмою громади вчилися працювати з просторовими даними, використовувати для цього технології геоінформаційних систем (GIS) та програмне забезпечення ArcGis, а також робити економічний профіль громади, забезпечувати організаційне управління земельними ресурсами.

Комп'ютерна технологія GIS створена для об'єднання та аналізу візуальних матеріалів, як-то картографування, космічна або аерофотозйомка територій з іншими даними (демографічними, економічними тощо) для просторового управління.

ArcGIS платформа, що дозволяє створювати геоінформаційні системи різних рівнів складності, накопичувати, організовувати, керувати, аналізувати та обмінюватися географічною інформацією. Платформа доступна всюди, де є доступ в Інтернет.

Серед громад Харківщини, які брали участь у Програмі місцевого системного розвитку, Коломацька та Нововодолазька громади були визначені модельними. Їм було надано підтримку у створенні бази даних у форматі електронної карти за наявними земельними та іншими ресурсами, із визначенням меж громади, населених пунктів, інфраструктури, категорій земель і так далі, а також комплексного плану управління землями, їх перспективного використання та охорони.

У червні минулого року Харків прийняв Форум «Партнерство заради сталого розвитку громад: зміцнення економічного потенціалу на місцях», який зібрав представників сімдесяти громад - учасників Програми місцевого системного розвитку з шести областей. Об'єднані територіальні громади презентували попередні результати роботи зі створення централізованих інформаційних баз даних для управління земельними ресурсами.

У ході подальшої роботи за Програмою Коломацька та Нововодолазька селищні ради підготували комплексну документацію з управління земельними ресурсами: карти-схеми сучасного використання земель, обліку використання земель та режимоутворюючих об'єктів, заходів з раціонального використання та охорони земель.

Дискусії, що відбулися під час засідань відповідних робочих груп, визначили комплекс питань щодо необхідності нових генеральних планів, визначення меж природно-заповідного фонду, обліку об'єктів культурної спадщини на територіях громад.

Схеми просторового планування громад, що мають бути підготовлені в результаті проведеної роботи, також враховуватимуть соціальні та культурні потреби населення, питання розвитку інфраструктури, перспективи малого та середнього підприємництва, можливості для залучення інвестицій.

Для інших десяти громад Харківщини, що також були залучені до Програми місцевого системного розвитку, планується створити економічні профілі, що враховуватимуть аналіз стану розвитку. Економічні профілі на практиці застосовуватимуться, щоб визначити напрямки – не менше чотирьох для кожної громади – впровадження інвестиційних проектів розвитку сільських територій. Проекти презентуватимуться потенційним інвесторам, органам державної влади, організаціям міжнародної допомоги, у тому числі із застосуванням геоінформаційного ресурсу GEOPORTALUA, який дозволяє у подальшому вносити за необхідності зміни до банку даних про громаду. Важливо, що результати цієї роботи, чіткі та зрозумілі для зацікавлених осіб, будуть доступні через Всесвітню мережу.

Підсумки впровадження Програми були підбиті у жовтні в Києві на Форумі з питань сталого управління земельними ресурсами громад.

У процесі впровадження Програми місцевого розвитку перед територіальними громадами було три основних завдання. По-перше, сформувати базу даних ресурсів, які наявні у громаді, наповнити електронні карти інформацією щодо категорій земель, водних, лісових ресурсів, містобудівною документацією щодо доріг, комунікацій, електромережі, зв'язку тощо. По-друге, навчитися ефективно користуватися земельними ресурсами й, таким чином, збільшити бюджетні надходження за рахунок оренди земель сільськогосподарського призначення, переукладання чинних договорів за актуальними орендними ставками. По-третє, розробити на базі отриманих електронних карт перспективні схеми використання та охорони земель, тобто сформулювати власне бачення територіального розвитку громади на роки: визначити потенціальні точки росту, які компетенції є в населення, з яким бізнесом буде найбільш корисною співпраця на території громади. Також електронні карти дають можливість визначити інвестиційні ділянки та оформити їхні інформаційні паспорти даних для місцевого бізнесу та зовнішніх інвесторів, презентувати ці пропозиції на інформаційних ресурсах, зокрема на Геопорталі.

Так, Нововодолазька об'єднана територіальна громада спромоглася створити електронну карту з повною просторовою інформацією, необхідною для інвесторів. А Коломацька об'єднана територіальна громада, вивчивши за електронними картами стан використання земель на своїй території, розпочала активну роботу із користувачами угідь щодо оновлення договорів оренди на нових, вигідних для громади умовах, внаслідок чого наявне суттєве зростання відповідних бюджетних надходжень.

Результати пілотного впровадження Програми у двох об'єднаних громадах Харківщини продемонстрували, як можна збільшити ефективність управління земельними ресурсами за можливостей та інструментів, що вже доступні органам місцевого самоврядування.

Отже, децентралізація спонукає громади вчитися ефективно користуватися наявними ресурсами та впроваджувати інноваційні підходи, з метою досягнення дійсної спроможності, як це записано у програмних документах реформи.

Президент Української асоціації районних та обласних рад,
Голова Харківської обласної ради
Сергій ЧЕРНОВ